

Полікультурна компетентність фахівців легкої промисловості

Розвиток світового і зокрема європейського освітнього простору об'єктивно вимагає від української вищої школи адекватної реакції на процеси реформування освіти. Основними тенденціями у розвитку сучасної науки, виробництва і освіти є глобалізація і інтеграція, які обумовлені об'єктивними процесами взаємозв'язку і взаємозалежності різних наукових дисциплін, що потребує від кваліфікованого працівника широкої загальної культури і обізнаності у багатьох суміжних галузях. Глобальні процеси змінюють не лише економіку, політику, вони впливають і на картину міжкультурних зв'язків [1].

Сучасні тенденції світового розвитку призвели до необхідності виховання полікультурної особистості, готової до співробітництва, здатної вести діалог і ефективно здійснювати міжкультурну комунікацію в професійній сфері.

У галузі вищої професійної освіти полікультурна освіта спрямована на формування уявлення про різнобічні культурні обмінні процеси, що відбуваються в світі, багаторівневу структуру кожної культури; залучення до різних культур, розвиток здатності до міжкультурної взаємодії; розвиток емпатії, толерантності, здатності вирішувати конфлікти, що виникають в ситуаціях культурних перехресть в процесі професійної діяльності. В наш час навчання іноземної мови як засобу спілкування між фахівцями різних країн розуміється не лише як суто прикладне завдання навчання мови фаху. Сучасний підхід у галузі виховання полягає в організації процесу формування особистості фахівця з вищою освітою на основі взаємозв'язку, взаємного проникнення всіх видів виховання, покликаних формувати загальну культуру особистості. Розвиток особистості, як і будь-який розвиток взагалі, передбачає її "експансію" в інші світи, персоніфікацію, продовження себе в іншому [2]. "Внутрішній світ особистості – це своєрідне відображення архітектоники того життєвого простору, в якому відбувається її становлення" [3].

Загальна культура сприяє емоційній поліфонічності майбутнього фахівця, а тому робить його більш відкритим, активізує інтелектуальну сторону його діяльності. Необхідний рівень розвитку загальної культури полегшує засвоєння студентом знань з обраної професії. Недарма ключовим питанням удосконалення системи вищої технічної освіти залишається відродження культурно-творчої місії вищої школи, перехід до культурно-творчої системи освіти в цілому.

Сучасний університетський фахівець – це широко освічена людина, яка має фундаментальну підготовку і високий рівень культури. Відповідно й іноземна мова такого фахівця – це і засіб виробництва, і частина культури, і засіб гуманітаризації освіти. Все це передбачає фундаментальну й всебічну іншомовну підготовку поряд з глибокими знаннями загальної культури, яких можна набути лише при вивченні гуманітарних дисциплін, оскільки спілкування фахівців не може бути зведеним до вузько профільної галузі.

Типовою програмою з іноземної мови для вищих закладів освіти технічного профілю передбачається підготовка майбутніх фахівців до спілкування іноземною мовою в усній та письмовій формах шляхом розвитку в них відповідних умінь та навичок, що обумовлюють успішну мовленнєву діяльність різними іноземними мовами. Практично це передбачає формування в тих, хто вивчає іноземну мову, такого важливого новоутворення їхньої особистості, як полікультурна компетентність, що забезпечує повноцінну реалізацію комунікативних намірів, мовних операцій та мовленнєвих дій шляхом адекватного й раціонального використання засобів іноземної мови і врахування конкретики ситуацій професійного спілкування. Саме полікультурна компетентність визначає активну життєдіяльність людини, її здатність орієнтуватися в різних галузях соціального та професійного життя, гармонізує внутрішній світ і стосунки з соціумом.

Особливе значення полікультурна компетентність має для сучасного фахівця легкої промисловості, оскільки саме студентам вищих навчальних закладів легкої промисловості не тільки здійснювати міжкультурну комунікацію в професійній сфері, але й вирішувати задачі з прискорення технічного прогресу в своїй майбутній професійній діяльності. Сучасна технічна освіта покликана вирішувати задачі по вихованню полікультурної особистості, а також забезпечити готовність випускника ВНЗ до взаємодії з іншими людьми в процесі обміну культурними цінностями, знаннями, способами діяльності. Потреба у сформованості на достатньому рівні полікультурної компетентності фахівців легкої промисловості зумовлена також міжнародним ринком праці та особливостями окремих напрямів професійної підготовки. Фахівці легкої промисловості мають дотримуватися всесвітніх стандартів виробництва, слідкувати за розвитком вимог та новітніх тенденцій світового ринку, бути конкурентоспроможними, знаходитись у тісній співпраці не лише з країнами ЄС, але й світового економічного простору, де головним засобом міжособистісного чи групового спілкування, функціональної комунікації та регуляції професійної діяльності виступає іноземна мова.

Слід зауважити, що легка промисловість володіє низкою суто специфічних, притаманних тільки їй ознак, які додатково вимагають від фахівців цієї галузі високої соціально-професійної компетентності.

По-перше, слід підкреслити, що продукція підприємств легкої промисловості покликана задовольняти найважливіші потреби людини: адже потреба в одязі та взутті займає друге (після потреби у продуктах харчування) місце серед всього різноманіття потреб сучасної людини. Тому ця продукція адресована дуже

широкому колу споживачів, практично всім людям у суспільстві, що надзвичайно підвищує соціальну відповідальність виробників за якість товарів, що вони продукують.

По-друге, ринкове середовище товарів легкої промисловості в усіх країнах характеризується надзвичайно напруженою конкурентною боротьбою. Оволодіння ринком товарів легкої промисловості гарантує виробникам переможцям стабільний збут їхньої продукції та високі прибутки. Однак одержати перемогу у цій боротьбі можуть тільки добре підготовлені, високо компетентні працівники.

По-третє, випуск продукції легкої промисловості вимагає від її виробників врахування тієї обставини, що уподобання та смаки споживачів цієї продукції надзвичайно швидко змінюються відповідно до пануючої моди (а її коливання в останні роки значно збільшилися) і до того ж мають сезонний характер. Тому від фахівців легкої промисловості вимагається не лише винятково висока соціально-професійна компетентність, володіння знаннями та вміннями ефективно діяти у складному ринковому середовищі, але й високий рівень сформованості полікультурної компетентності, що дозволить орієнтуватися на всіх споживачів товарів та послуг легкої промисловості.

Таким чином, слід констатувати, що вимоги до полікультурної і соціально-професійної компетентностей фахівця легкої промисловості значно вищі, ніж до компетентностей фахівців інших галузей суспільного виробництва. Сама специфіка галузі вимагає цього. Тому формування полікультурної компетентності як ядра професійної компетентності фахівців легкої промисловості виступає найважливішим педагогічним завданням в процесі їхньої підготовки у вищих навчальних закладах.

Для того, щоб ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах полікультурного суспільства, будь-якому фахівцеві необхідна наявність полікультурних якостей, ціннісних орієнтацій, мотиваційних установок, знань про історію і культуру, звичаї і традиції різних народів; умінь поєднувати національну самоідентифікацію з повагою до іншої культури, досвіду позитивної взаємодії з представниками різних культур, усвідомлення полікультурності соціуму, володіння іноземною мовою.

Полікультурна компетентність розглядається як необхідна умова для успішної інтеграції у світовий соціум, що дозволяє ефективно брати участь у процесі міжкультурної комунікації й уникнути негативних впливів глобалізації.

Полікультурна компетентність – це не лише знання, обізнаність або чутливість, це усвідомлення, інтеграція і трансформація всіх навичок і інформації для створення полікультурної синергії з робочим оточенням. Це здатність працювати в середині культур завдяки прищепленому розумінню культур, стилів роботи і спілкування, що можливе лише завдяки послідовним поведінковим і оціночним змінам.

Полікультурна компетентність особистості визначає її продуктивну життєдіяльність, здатність орієнтуватися в різних сферах соціального і професійного життя, гармонізує внутрішній світ і відносини з полікультурним суспільством, сприяє ефективному спілкуванню, зняттю бар'єрів між представниками різних культур, професій, соціальних або вікових груп на всіх рівнях соціальної або професійної взаємодії.

Ми визначаємо полікультурну компетентність студента технологічного університету як комплексну, професійно-особистісну якість майбутнього фахівця легкої промисловості, яка формується в процесі підготовки на основі толерантності, що характеризується усвідомленням власної багатокультурної ідентичності і проявляється у здатності вирішення професійних задач конструктивної взаємодії з представниками інших культурних груп. Значущість цієї інтегративної якості особистості підвищується у зв'язку з переходом від традиційної до особистісно-орієнтованої парадигми освіти, коли суспільству потрібні активні, компетентні фахівці, здатні самостійно приймати рішення і готові взяти на себе відповідальність за їх здійснення, які вміють ставити цілі і конструювати шляхи їх досягнення.

Полікультурна компетентність базується на навичках полікультурної комунікації – процесі взаємодії між людьми різного культурного походження, діалогу культур у полікультурному середовищі. Цей процес є одночасно міжособистісним і міжкультурним, оскільки включає взаємодію між культурно різними людьми. В процесі такої взаємодії до уваги беруться різні змінні, що стосуються політичного, економічного, соціального контексту та інших умов, що оточують ситуацію взаємодії, які сприяють подоланню бар'єрів, які виникають під час переходу із однієї культури в іншу, позбавленню “образу ворога” [4]. “Справа в тому, що навіть розмовляючи однією мовою, люди не завжди правильно можуть зрозуміти один одного, а причиною часто є розходження культур” [4].

Ми вважаємо, що реалізувати завдання полікультурної освіти, головним з яких є формування полікультурної компетентності, яка веде до гуманізації взаємовідносин, можливо найбільш ефективно при вивченні гуманітарних дисциплін, серед яких окреме місце займають іноземні мови та культурологія.

Література

1. Кузьменко В.В., Гончаренко Л.А. Формування полікультурної компетентності вчителів загально-освітньої школи: Навчальний посібник. – Херсон: РІПО, 2006. – 92 с.
2. Паттурина Н. П. Возрастная динамика восприятия школьниками значимого учителя // Педагогическое взаимодействие: психологический аспект. – М., 1990. – С. 36.
3. Дьюи Дж. Школа и общество // Хрестоматия по истории зарубежной педагогики. – М., 1971. – С. 521-522.
4. Введение в культурологию: Учебное пособие для вузов. – М., 1995. – 336 с.